

Ce se întâmplă cu sufletul după moarte și cum poate fi el ajutat.

Părintele **Mitrofan**

Tipărit cu binecuvântarea
I.P.S. NICOLAE CORNEANU,
Mitropolitul Banatului

- C U P R I N S -

Scurta lamurire pentru cititori

CE SE INTAMPLA CU SUFLETUL DUPA MOARTE

- Taina mortii.
- Moartea dreptului si moartea pacatosului.
- A treia zi si vamil.
- Semnificatia zilelor a noua si a patruzecea

CUM POT AJUTA CEI DE PE PAMANT SUFLETELOR DIN LUMEA DE DINCOLO

- Rugaciunea
- Mijlocirea Bisericii
- Milostenia

SCURTA LAMURIRE PENTRU CITITORI

Textele care urmeaza sunt estrase din lucrarea Parintelui Mitrofan (calugar rus din secolul trecut), *Viata repositilor nostri si viata noastra dupa moarte* (talmacita in romaneste de Mitropolitul Iosif Gheorghian). Parintele Dumitru Staniloae scria despre ea: "Cartea aceasta este socotita de mare folos credinciosilor si Bisericii intregi, pentru intretinerea legaturii dintre cei in viata si cei plecati dintre ei [...]. Intr-o epoca in care gandul la moarte, sub influenta mentalitatii occidentale, este constant reprimat in favoarea unei atentii acordate exclusiv vietii pamantesti, cartea de fata reprezinta o indrumare nepretuita pentru sustinerea in inimile crestinilor ortodocsi a perspectivei pe care ne-a daruit-o Revelatia." (din prefata volumului 1 al editiei integrale, aparut in 1993 la Editura "Anastasia").

Fie ca Dumnezeu sa ne pomeneasca intru imparatia Lui, cu toti cei pe care-i purtam in ganduri si in inimi, vii sau mutati de la noi.

CE SE ÎNTÂMPLĂ CU SUFLETUL DUPĂ MOARTE

TAINA MORȚII. MOARTEA DREPTULUI. ȘI MOARTEA PĂCĂTOSULUI.

Biserica Ortodoxa invata ca moartea este "despartirea sufletului de trup"; odata aceasta despartire savarsita, trupul este dat pamantului si putrezeste. Asadar, ultima menire a omului pe pamant este moartea, despre care Sfanta Scriptura marturiseste astfel: "**Si se va intoarce tarana in pamant, de unde s-a luat, si duhul se va intoarce la Dumnezeu, la Cel ce l-a dat pe el**" (Eccl.12,7).

Moartea il rapeste pe om cand a ajuns la termenul predestinat de judecata lui Dumnezeu pentru indeplinirea rostului ce-i este impus. Acest termen acordat omului contine - prin prevederea dumnezeiasca - tot ce este folositor omului; deci moartea este de folos omului.

Sfantul Antonie cel Mare, vrand sa patrunda adancurile scopurilor providentei, adresa intr-o zi lui Dumnezeu urmatoarea rugaciune: "Doamne, pentru ce unii mor de tineri, pe cand altii ajung la cea mai adanca batranete?". Si Dumnezeu ii raspunse: "Antonie, vezi numai de tine! Aceasta este judecata lui Dumnezeu, ce nu ti se cade tie a cunoaste."

Dumnezeu a harazit sufletul sa treaca prin trei stari diferite, care constituie viata sa vesnica: viata in pantecele mamei, viata pe pamant si viata de dincolo de mormant.

Sufletul, la iesirea sa din trup, trece in imparatia fiintelor asemenea lui, adica in imparatia spirituala a ingerilor. Dupa faptele sale bune sau rele, sufletul se uneste cu ingerii cei buni in rai sau cu ingerii cazuti in iad. Acest adevar ni se descopera noua de catre Iisus Hristos, in parabola bogatului si a lui Lazar, ne invata ca sufletele, dupa ce s-au despartit de trup, intra in aceiasi zi in rai sau in iad. "**Adevar zic tie ca astazi vei fi cu Mine in rai.**" (Lc. 23, 43), a zis Hristos talharului celui bun.

Astfel fiecare suflet despartit de trupul sau va fi in rai sau in iad. Cand? **Astazi**, a zis Mantuitorul. Ce intelegem prin cuvantul **astazi** si cum impacam aceasta expresie cu invatatura Bisericii despre **vami** si despre **a treia, a noua si a patruzecia zi** dupa moarte?

Pe pamant sunt zile, nopti, si ani; dincolo de mormant nu este decat vesnicie, luminoasa sau intunecata. Deci, cuvantul **astazi** desemneaza timpul de dupa moarte, adica vesnicia. **A treia, a noua si a patruzecia zi** nu sunt decat pe pamant, caci dincolo de mormant imparatia timpului nu exista; acolo nu sunt alte zile decat cea de **astazi**. Misterul mortii este poarta prin care sufletul, despartindu-se de trup, intra in vesnicie.

Noi stim si vedem ce devine trupul; cat despre suflet, noi nu-l putem vedea, dar stim cu desavarsire ce i se intampla prin marturisirea Sfintei Biserici - stalpul si confirmarea adevarului - care nu a cazut niciodata din invatatura sa si nici nu poate cadea, pentru ca este invatata de Duhul Sfânt.

Astfel descriu Sfintii Parinti ce se intampla in momentul in care sufletul se desparte de trup: "Ingerii - buni si rai - se vor infatisa inaintea sufletului. Vederea acestora din urma va pricinui sufletului o nesfarsita tulburare, dar va gasi o mangaiere la vederea si protectia ingerilor celor buni. Faptele bune ale omului si constiinta curata sunt in acel moment de un mare ajutor si reprezinta o mare bucurie pentru dansul. Ascultarea, umilinta, faptele bune si rabdarea sunt sprijin sufletului, care urca spre Domnul intr-o mare bucurie si insotit de ingerii cei buni; in acest timp sufletul plin de pasiuni si pacate este condus de demoni in iad unde va suferi vesnic." (Sfantul Teodor Studitul).

Sfantul Grigorie, ucenicul Sfantului Vasile, o intreba intr-o vedenie pe Sfanta Teodora asupra imprejurarilor ce au insotit moartea sa si a ucenicilor sai. "Cum pot sa-ti spun, zise ea, despre suferinta fizica si simtamantul de apasare a celor ce mor? Starea sufletului in timpul despartirii sale de trup este asemenea senzatiei celui ce ar cadea gol in mijlocul flacarilor si s-ar fi facut cenusa. Cand veni ceasul mortii mele, duhurile cele rele ma inconjurara din toate partile. Unele mugeau ca niste fiare salbatice, altele latrau ca niste caini, insa altele urlau ca lupii. Ele erau furioase, ma amenintau, se pregateau a se arunca asupra mea si scrasneau din dinti, privindu-ma. Eram nimicita de groaza cand, deodata, am vazut doi ingeri stand la dreapta patului meu si vederea lor imi dadu indrazneala. Abia atunci demonii se indepartara putin de patul meu. Unul din ingeri intreba cu manie pe demoni: "Pentru ce ajungeti voi intotdeauna inaintea noastra langa patul muribunzilor, pentru a inspaimanta si tulbura pe tot sufletul ce se pregateste a se desparti de trupul sau? Voi n-

aveti a va bucura aici: mila lui Dumnezeu a patruns acest suflet si voi n-aveti nici o parte din el." Atunci demonii se tulburara si incepura a arata faptele mele cele rele, savarsite in tineretea mea, si strigau: "Ale cui sunt deci aceste pacate, n-a facut ea cutare lucru si cutare lucru?". In sfarsit veni moartea, grozava la vedere. Se aseamana omului, inasa nu are carne si nu alcatuieste decat din oase omenesti. Ea aduse cu sine mai multe instrumente de tortura: sabii, sageti, lanci, seceri, furci, securi si altele. Umilitul meu suflet tremura de frica. Sfintii Ingeri au zis catre moarte: "Fa-ti treaba ta si scapa usor acest suflet de legaturile trupesti, caci el nu are mare povara de pacate.". Moartea se apropie de mine, lua o mica secure si-mi taie mai intai picioarele, apoi bratele; apoi, cu ajutorul altor instrumente, ea slabi toate madularele mele si le desparti din incheieturi. Perdii astfel bratele si picioarele mele, tot trupul meu era mort si nu puteam sa ma misc. Pe urma imi taie capul si n-am putut sa-l mai misc, ca si cum ar fi incetat sa fie al meu. Dupa aceasta, ea pregati o bautura intr-un vas pe care-l apropie de buzele mele si m-a facut sa o beau cu de-a sila. Aceasta bautura era atat de amara incat sufletul meu nu putu sa o suporte, se infiora intr-atat si se arunca afara din trup. Atunci ingerii l-au primit in bratele lor.

Cand m-am intors, am vazut trupul meu ce zacea neinsufletit, fara miscare si fara viata, si l-am privit ca unul care ar privi un vesmant de care s-a dezbracat; si m-am mirat. Ingerii ma tineau si demonii s-au apropiat de noi, aratand pacatele mele. Ingerii incepura a cauta faptele mele cele bune si, din mila lui Dumnezeu, le-au gasit. Ingerii adunau faptele mele cele bune, facute in viata mea cu ajutorul lui Dumnezeu, si se pregateau a le pune in cumpana in fata faptelor mele cele rele, cand deodata se arata Sfantul nostru Parintele Vasile, care zise catre Sfintii Ingeri: "Acest suflet a facut mult bine batranetilor mele, m-am rugat lui Dumnezeu pentru el si Dumnezeu mi l-a dat.". Zicand aceste cuvinte, a scos de la san o punga plina cu aur si a dat-o ingerilor, spunand: "Cand veti trece prin vamile vazduhului si duhurile rele vor incepe a chinui sufletul sau, rascumparati-l cu aceasta. Eu sunt bogat din mila lui Dumnezeu, am adunat mari visterii prin munca si sudoarea mea si dau aceasta punga sufletului care m-a slujit.". Dupa ce a ispravit de vorbit, s-a dus. Duhurile cele rele fura inmarmurite; incepura a scoate gemete tanguitoare si se indepartara. Apoi iarasi se arata Sfantul Vasile, purtand niste vase pline cu miruri curate si pretioase. Deschise vasele, unul dupa altul, si varsa acele miruri asupra mea; pe loc m-am simtit inundata de miresme duhovnicesti si m-am simtit schimbata si luminata. Sfantul a zis catre ingeri: "Cand veti fi implinit pentru acest suflet tot ceea ce este trebuincios, il veti duce in locuinta pe care a pregatit-o Domnul pentru mine.". Apoi sfantul se facu nevazut. Ingerii m-au luat si ne-am indreptat spre Rasarit."

Oamenilor luminati de Dumnezeu li se incredinteaza ca, la cea de pe urma suflare, faptele lor sunt puse in cumpana si:

1. Daca partea dreapta e mai ridicata decat cea stanga, sufletul este primit in rai, in mijlocul ingerilor;
2. daca cele doua parti ale cumpaneii sunt deopotriva, atunci fireste ca mila lui Dumnezeu capata biruinta;
3. cand cumpana se apleaca spre partea stanga, dar nu cu mult, mila dumnezeiasca inlocuieste lipsa (astfel sunt cele trei judecati ale Domnului: judecata dreapta, judecata omeneasca, si judecata milostiva);
4. cand faptele cele rele apleaca cumpana prea mult in partea stanga, atunci judecata cea mai dreapta rosteste hotararea in functie de pacate.

Acestea sunt imprejurarile care insotesc moartea omului.

Mantuintorul, vorbind de moartea dreptului si de cea a pacatosului, a formulat cateva linii generale pentru aceeasi idee, spunand ca moartea pacatosului este cumplita, pe cand cea a dreptului este frumoasa. "**Nebune, intru aceasta noapte ti se va cere sufletul tau.**" (Lc.12, 20), a zis El despre cel dintai, in timp ce al doilea va fi dus de ingeri in sanul lui Avraam. (Lc.16, 22). Asadar, de noi insine si cu ajutorul nemijlocit al lui Dumnezeu atarna felul mortii noastre, noi putand sa o facem frumoasa sau cumplita, dupa cum vom fi indeplinit poruncile lui Hristos: "Fiti gata in tot ceasul de moarte, pocaiti-va si credeti in Evanghelie.". Ca urmare, ocontinua cainta si o credinta vie in Domnul nostru Iisus Hristos ne va inlesni o moarte dulce si pasnica.

Nu numai cei saraci ca Lazar se fac vrednici de un sfarsit fericit, ci si cei bogati, dar smeriti cu duhul. Nu numai cei bogati, ca acel imbelsugat din Evanghelie, merg in iad si mor cumplit, dar si cei saraci, daca nu-si poarta crucea lor cu rabdare si marime de suflet.

Sufletul dreptului, dupa ce s-a despartit de trup, este primit de ingeri, care-l pazesc si-l poarta spre taramuri pline de lumina si fericire. Si este firesc sa fie asa, caci sufletele dreptilor se afla impreuna cu ingerii chiar de pe pamant. Iata ce scrie Sfantul Efrem Sirul despre moartea dreptului: "Dreptii si ascetii se bucura in clipa mortii,

avand inaintea ochilor faptele nevoitei lor, privegherile, posturile, rugaciunile, lacrimile; sufletele lor simt o mare bucurie cand sunt chemate sa iasa din trup si sa reintre in repausul lor vesnic."

"**Moartea pacatosului este cumplita.**" (Ps. 33, 21) - este insasi marturisirea Cuvantului lui Dumnezeu. Si pentru ce? Cugetati bine la ce vrea sa zica **pacatos**. Pacatosul este acela ce calca Legea lui Dumnezeu si dispretuieste poruncile Sale. Dupa cum virtutea, reflectandu-se in constiinta, produce in aceasta o bucurie cereasca, tot asa si pacatul face a naste in suflet frica raspunderii. Moartea sufletului pacatos este tragica, pentru ca, in chiar momentul iesirii sale din trup, este luat de ingerii raului, pe care i-a servit fiind pe pamant si cu care, impreuna cu ceilalti pacatosi, el va trebui, din acel moment, sa se uneasca in vesnicie. Iata ce spune Sfantul Macarie Alexandrinul despre moartea pacatosului: "Cand sufletul pacatosului paraseste trupul, se produce un mare mister. O haita de demoni si de puteri intunecate inconjoara sufletul si-l duc in teritoriul lor. Si nu trebuie sa ne miram de aceasta. Daca omul, fiind inca pe pamant, le-a dat ascultare si s-a facut sclavul lor, el cade cand paraseste aceasta lume.

A TREIA ZI ȘI VĂMILE SEMNIFICAȚIA ZILELOR A NOUA ȘI A PATRUZECEA

Unde se afla sufletul imediat dupa despartirea sa de trup? Ce semnifica **a treia zi**, **a noua zi** si **a patruzecea zi**? In ce interval de timp trece sufletul vamile vazduhului si cand are loc judecata particulara?

Sfantul Macarie Alexandrinul ne comunica descoperirile ingeresti care i s-au facut despre starea sufletelor mortilor in timpul celor patruzeci de zile de dupa moarte. Cand s-a indeplinit misterul mortii, sufletul, despartit de trupul sau, locuieste pe pamant inca doua zile si viziteaza impreuna cu ingerii locurile pe unde a facut binele; el umbla imprejurul casei unde s-a despartit de trupul sau si chiar ramane cateodata langa sicriul unde zace trupul sau. Apoi, dupa exemplul Mantuitorului, Care a inviat a treia zi dupa moarte, tot sufletul trebuie sa se urce la cer, pentru a slavi pe Creatorul universului. De aceea, Biserica se roaga in acea zi pentru cei morti.

Spatiu nefarsit ce desparte pamantul si cerurile, spatiu ce desparte Biserica triumfatoare de Biserica luptatoare, se numeste - in limbaj comun, ca de altfel si in Sfintele Scripturi si in scrierile Sfintilor Parinti - **aer**. Astfel, prin cuvantul **aer** nu intelegem substanta eterica ce inconjoara pamantul, ci, pur si simplu, spatiul. Acest spatiu este plin de ingeri cazuti, al caror scop consta in a intoarce pe om de la mantuirea sa, facand din el instrumentul rautatii.

Sfantul Ioan, care s-a facut vrednic de a vedea marile taine dumnezeiesti in **Apocalipsa**, zice ca ingerii cazuti au fost izgoniti din locasul lor ceresc (**Apoc.** 12, 7-8). Unde au gasit ei refugiu? Dupa **Cartea lui Iov**, noi vedem limpede ca locuinta lor este in vazduhuri (aer), iar Apostolul Pavel ii numeste "**duhurile rautatii raspandite in aer**" si pe capetenia lor "**domnul puterii vazduhului**". Indata dupa caderea primilor oameni si izgonirea lor din rai, paza pomului vietii a fost incredintata unui heruvim; cu toate acestea, un alt inger cazut s-a pus la randul sau in calea spre rai, pentru a impiedica pe om sa intre in el. Portile cerului s-au ferecat si domnul intunericului acestui veac nu lasa sa mai intre in rai nici un suflet despartit de trupul lui; dreptii, afara de Ilie si Enoh, se scoborau in iad ca si pacatosii.

Primul care a strabatut trecerea neumblata a raiului a fost Iisus Hristos, biruitorul mortii, sfaramatorul iadului; din acel moment portile s-au redeschis. Dupa Domnul, talharul cel bun si toti dreptii Vechiului Testament, pe care El i-a scos din iad, au trecut acea cale fara piedici. Sfintii fac cu usurinta aceasta calatorie si, chiar daca duhurile rele se straduiesc a-i opri, virtutiile lor le acopera pacatele. Aceste duhuri vor avea cu atat mai mult dreptul de a opri sufletul nostru, dupa ce s-a despartit de trup si se va urca spre Dumnezeu, cu cat noi, deja fiind luminati prin lumina Mantuitorului si avand libertatea de a alege intre bine si rau, ne facem cu toate acestea sclavii si executantii pacatoaselor lor vointe.

Pe pamant sufletul poate, cu ajutorul harului dumnezeiesc, sa ajunga a se recunoaste si, printr-o sincera cainta, sa capete de la Dumnezeu iertarea pacatelor sale. In schimb, dincolo de mormant, sarcina de a descoperi sufletului starea sa de pacat o au ingerii cei cazuti. Demonii, ca stapani ai raului pe pamant, or sa-i infatiseze acum toate faptele sale cele rele, amintindu-i totodata imprejurarile care au insotit lucrarea raului. Sufletul va recunoaste atunci greselile sale si prin aceasta recunoastere va preveni judecata lui Dumnezeu. Astfel, judecata

lui Dumnezeu nu este decat o confirmare a ceea ce sufletul deja a pronuntat asupra lui insusi. Pacatele urmate de cainta nu se mai socotesc si nu se mai amintesc, nici la vami, nici la judecata. La randul lor, ingerii cei buni infatiseaza la vami faptele bune ale sufletului.

Tot spatiul dintre pamant si ceruri este impartit in 20 de parti sau tribunale, iar sufletul, trecand pe acolo, este acuzat de catre demoni de pacatele sale. Fiecare vama, dupa cum le numesc Sfintii Parinti in scrierile lor (duhurile rele se numesc **vamesi**), corespunde unui anumit grup de pacate. Duhurile rele acuza sufletul nu numai de pacatele de care el e vinovat, ci inca si de acelea pe care nu le-a comis, dupa marturisirea Sfantului Ioan Letsvithnik.

Noi imprumutam din relatarea Sfintei Teodora descrierea ordinii in care vamilor se succed. Pe calea cerului, mergand spre rasarit, sufletul intalneste **intaia vama**, unde duhurile rele, dupa ce au oprit sufletul insotit de ingerii cei buni, ii infatiseaza pacatele sale facute prin cuvint (vorbe desarte, flecareala, cuvinte obscene, jigniri, luare in ras a lucrurilor sfinte, cantece patimase, ras s.a.m.d.); **a doua vama** este aceea a minciunii (orice minciuna, calcare de juramant, luarea numelui lui Dumnezeu in desert, calcarea fagaduintelor facute lui Dumnezeu, ascunderea pacatelor inaintea duhovnicului); **a treia vama** este a calomniei (calomnierea aproapelui, vorbirea de rau, umilirea altuia, jignirea, batjocura unita cu uitarea propriilor sale greseli si pacate); **a patra vama** este a lacomiei (betia, obiceiul de a manca intre mese si in ascuns, uitarea rugaciunii inainte si dupa mese, nepaza postului, imbuibarea, desfatarile, in sfarsit, toate formele de gastrolatrie); **a cincea vama** este a lenevii (lenevire la slujbele divine si la rugaciunea fiecaruia, neglijenta la lucru, lene); **a sasea vama** este a furtului (tot soiul de furturi, pe ascuns sau pe fapta); **a saptea vama** este aceea a zgarceniei si a iubirii de arginti; **a opta vama** este a camatariei; **a noua vama** este a inselatoriei (judecati strambe, masuri false si alte iselatorii); **a zecea vama** este a geloziei; **a unsprezecea vama** e a mandriei (ambitii, mandrie, prea buna parere de sine, lipsa de respect fata de parinti, cler, superiori, in general neascultari); **a douasprezecea vama** este a maniei; **a treisprezecea vama** este a razbunarii; **a paisprezecea vama** este a uciderii; **a cincisprezecea vama** este aceea a magiei (vraji, amestec de otravuri, farmece, chemarea demonilor); **a sasesprezecea vama** este a necuratiei (tot ce tine de acest pacat: ganduri, pofte si fapte necurate, iubirea trupeasca a persoanelor nelegate prin casatorie, voluptatea, priviri pofcioase, atingeri necurate, visuri la lucruri necurate); **a saptesprezecea vama** este cea a adulterului (necredinta in casatorie, caderea in pacat a persoanelor harazite lui Dumnezeu); **a optsprezecea vama** este aceea a pacatului sodomit (pasiuni contra firii, incest); **a nouasprezecea vama** este a ereziei (false cugetari asupra religiei, lepadarea de credinta ortodoxa, hula, blasfemia); in fine, ce de pe urma, **a douazecea vama** este aceea a nemilostivirii (cruzimea). Trecerea vamilor are loc a treia zi dupa moarte.

Cunoscand starea sufletelor dupa moarte, trecerea vamilor si infatisarea inaintea lui Dumnezeu, care toate au loc in a treia zi, Biserica si rudele, aratandu-si dragostea lor pentru cel mort, roaga pe Domnul a-i ierta pacatele si a-i inlesni trecerea vamilor.

Dupa ce sufletul s-a inchinat Domnului, el e purtat prin felurite locasuri ale sfintilor pentru a privi frumusetile raiului. Aceasta vizitare a locuintelor ceresti dureaza sase zile, in care sufletul admira si slaveste pe Dumnezeu, a toate Creatorul. In aceasta contemplatie el uita cu totul scarbele ce le-a avut fiind in trup; dar, cu toate acestea, daca el este impovarat de pacate, se intristeaza reprosandu-si ca si-a irosit viata in negrija si ca nu L-a slujit pe Dumnezeu dupa poruncile Sale.

Ispravind vizitarea raiului, a noua zi (dupa despartirea sa de trup), sufletul se urca din nou la Dumnezeu, pentru a I se inchina. Pentru aceasta Biserica face rugaciuni pentru morti in ziua a noua.

Dupa a doua inchinare, Domnul porunceste ca sa-i fie aratat aceluia suflet iadul. Atunci vede sufletul suferintele pacatosilor, aude plangerile, gemetele si scrasnirea dintilor. In timpul a 30 de zile sufletul viziteaza toate cotloanele iadului si tremura de frica sa nu fie condamnat acolo pe vecie. In sfarsit, intr-a patruzecea zi dupa despartirea sa de trup, se urca pentru a treia oara sa I se inchine Creatorului. Si atunci, Judecatorul etern hotaraste locuinta ce i se cuvine sufletului, dupa faptele sale si dupa viata pamanteasca. Astfel, are loc judecata particulara, in a patruzecea zi dupa moarte; iata pentru ce Biserica se roaga pentru morti in acea zi.

Deci, ziua a patruzecea dupa moarte este ziua decisiva pentru soarta sufletului in viata viitoare. Este judecata particulara a lui Hristos, care hotaraste starea sufletului **numai** pana in ziua Judecatii de Apoi - Judecata generala. Aceasta stare a sufletului, corespunzand cu viata sa de pe pamant, nu este starea sa definitiva, pentru vesnicie, ci este supusa schimbarii. Iisus Hristos, in a patruzecea zi dupa Invierea Sa, a inaltat natura umana la gloria suprema, asezand-o pe tronul dumnezeirii Sale, la dreapta Parintelui. Asadar, dupa dumnezeiescul Sau exemplu, raposatii, intr-a patruzecea zi dupa moartea lor, intra in starea ce se cuvine valorii lor morale.

Urmand pilda Domnului Care, dupa inaltarea Sa a patruzecea zi, **a sezut pentru totdeauna la dreapta lui Dumnezeu, asteptand pana se vor pune vrajmasii Lui asternut picioarelor Lui** (Evr. 10, 12), tot asa si

sufletele mortilor, al caror destin a fost stabilit prin judecata particulara a lui Hristos, raman in acea stare (nu insa fara posibilitate de schimbare) pana in ziua Judecatii generale.

Sa punem asadar inima si credinta noastra in iubirea Mantuitorului Care, chiar intru slava Sa, este neincetat preocupat de vesnica noastra mantuire, de mantuirea ta si de aceea a raposatului care iti este scump; roaga-L deci pentru el, ca prin harul Sau sa vindece relele sufletului celui mort, sa indeplineasca ceea ce-i lipseste, sa ierte pacatele, sa-l curete si sa-l aseze in randul fericitilor. Credinta si rugaciunile tale, unite cu rugaciunile Bisericii, vor fi de un mare ajutor pentru raposatul tau in ziua judecatii lui Hristos, asteptand Judecata cea de pe urma.

Prin urmare, vedem ca sufletul, dupa despartirea sa de trup, locuieste inca doua zile pe pamant si se inalta in a treia zi catre Dumnezeu, pentru a I se inchina; apoi petrece in rai urmatoarele sase zile, urmand cele treizeci de zile in iad. In a patruzecia zi afla care va fi starea sa pana la Judecata cea de pe urma cand, numai atunci, sufletele vor primi hotararea definitiva.

CUM POT AJUTA CEI DE PE PĂMÎNT SUFLETELOR DIN LUMEA DE DINCOLO

RUGĂCIUNEA

Rugaciunea pentru morti este un act de caritate si contine doua virtuti:

1. rugaciunea in ea insasi, ca serviciu adus lui Dumnezeu; si
2. rezultatul rugaciunii, ca bine ce se face raposatului.

Prin urmare, rugaciunea pentru morti este in acelasi timp o fapta de milostenie si o fapta de credinta. Domnul Iisus Hristos, El Insusi, ne invata ca noi n-am putea avea nici o virtute fara ajutorul Sau. A chema mila dumnezeiasca asupra-ne si asupra altora, asupra viilor si asupra mortilor - este o tendinta ce exprima vointa lui Dumnezeu. Rugaciunea, dupa invatatura Apostolului si a Bisericii ecumenice, este o lucrare a Sfantului Duh ce locuieste in noi.

Sfantul Efrem Sirul explica lamurit, printr-o paralela, posibilitatea si influenta salvatoare a rugaciunilor noastre asupra sufletelor raposatilor. In testamentul sau, el zice, intre altele, ca intre raposati si vii, cand acestia se roaga pentru ei, este aceiasi simpatie ce exista in natura intre fructele pamantului. Astfel, cand timpul infloririi a trecut pentru vie, vinul in pivnita incepe a fierbe; cand unele legume plantate in pamant incep a se desfasura, aceleasi legume in case dau ramuri. A purta sarcina unul altuia inseamna a avea un viu interes pentru soarta aproapelui. Insi Domnul a luat partea cea mai vie la soarta pacatosilor, impovarandu-Se cu toate pacatele noastre si facandu-Se vinovat de toate greselile noastre inaintea Parintelui Sau ceresc; toate aceste greseli le-a spalat cu sangele Sau si le-a sters prin moartea Sa. Asadar, daca Insi Dumnezeu ia parte la soarta noastra, putem noi sa nu ne interesam de soarta aproapelui nostru, cerand pentru el mantuirea, putem noi sa nu sacrificam tot ce este in puterea noastra?

Domnul nostru Iisus Hristos ne invata si ne-a aratat ca nu sunt morti propriu-zis, ca oamenii vietuiesc dincolo de mormant. Viata crestina este intemeiata pe iubirea pe care suntem datori a o exprima nu numai prin cuvinte, ci si prin fapte. Apostolii au probat iubirea lor prin fapte: rugandu-se pentru membrii Bisericii lui Hristos si purtand greutatea aproapelui.

Biserica Ortodoxa se roaga pentru tot universul, pentru toti oamenii - vii sau morti - numai daca ei sunt ortodocsi si daca au parasit aceasta viata intru credinta si nadejde. Nu e nevoie decat a crede in Dumnezeu pentru a fi convins de eficacitatea rugaciunilor pentru raposati. De voi uita pe raposatul, de voi uita raporturile

mele cu el, prin ce pot arata ca l-am iubit cand era cu mine pe pamant? Daca intr-adevar l-am iubit viu fiind, as putea inceta sa-l mai iubesc cand va fi mort? O astfel de presupunere ar fi contrara bunului simt. La nevoie se cunosc adevaratele prietenii si putem noi sa ne inchipuim o trebuinta mai mare decat aceea a sufletului nedesavarsit, incarcat de pacate?

Astfel se arata inalta indatorire inaintea lui Dumnezeu si inaintea raposatilor a celui ce se roaga pentru morti. A inmormanta trupul raposatilor este un act de milostenie practicat de intreaga omenire. Insa religia crestina pretinde inca sa se ingroape trupul cu toata onoarea ce se cuvine templului Sfantului Duh. Asadar, inmormantarea trupului este un act de caritate propriu intregii omeniri, in vreme ce rugaciune pentru raposati este rodul acelora ce cunosc pe adevaratul Dumnezeu - izvorul iubirii si al vietii. Nu stim si nu putem sti cine greseste si cine are dreptate inaintea lui Dumnezeu; numai El singur o stie. Noi nu stim decat un singur lucru: ca toti oamenii sunt pacatosi. **"Ca nu este drept nici unul"**, invata Cuvantul lui Dumnezeu (Rom. 3,10). **"Nimeni nu e curat de pacate, macar de-ar fi trait o singura zi pe pamant"** (Iov 14, 44). Noi stim bine ca suntem zamisliti in pacat, ne nastem, vietuim in pacat si nu suntem curatiti pe deplin de pacat in clipa in care trecem in lumea de dincolo de mormant. Nimic mai important nu le revine celor vii decat a urma aceasta porunca: **"A iubi pe toti si a ne ruga pentru toti"**. Acel ce da viata si iarta pacatele a zis: **"Cereti si vi se va da, nu voiesc moartea pacatosului!"**. El insusi ne-a invatat a ne ruga astfel: **"Si ne iarta noua gresalele noastre!"**. Rugaciunea data de Domnul slujeste drept fundament la toate rugaciunile noastre, prin urmare, si la rugaciunea pentru morti, unde ne rugam pentru mantuirea raposatului si cerem iertarea pacatelor sale.

MIJLOCIREA BISERICII

Daca rugaciunea este expresia vointei, atunci care trebuie sa fie oare puterea rugaciunii intregii Biserici si a tuturor membrilor sai in favoarea unui singur subiect? Noi vedem exemplul eficacitatii rugaciunii in faptele Apostolilor: in urma rugaciunilor Bisericii, un inger l-a scos pe Apostolul Petru, in timpul noptii, din inchisoare, in ajunul condamnarii sale, fara ca nimeni sa fi simtit; fiarele sale au cazut si paznicul ce era langa el nu a vazut nimic si nu a auzit nimic (Fapte 12).

In final, este normal a intrari faptul ca rugaciunea are o influenta benefica asupra sufletelor aflate dincolo de mormant. Intotdeauna Biserica s-a rugat, se roaga si se va ruga pentru morti, pana la A Doua Venire a lui Hristos. La fiecare dintre cele trei servicii dumnezeiesti de pe parcursul zilei, la Utrenie, la Liturghie si la Vecernie, Biserica se roaga deopotriwa pentru vii si pentru morti. Scopul Bisericii este de a-l sfinti pe om, de a-l face vrednic sa participe la fericirea vesnica. Ea se ingrijeste de mantuirea tuturor membrilor sai deopotriwa, vii sau morti. Sfantul Ioan Gura de Aur zice ca rugaciunile pentru morti sunt un obicei apostolic si o institutie a Sfantului Duh. Ceea ce este iarasi important este ca aceasta dogma (rugaciunea pentru morti) a Bisericii Ortodoxe este strans legata cu Liturghia Sfantului Vasile cel Mare si a Sfantului Ioan Gura de Aur; in timpul fiecareia dintre ele, Biserica se roaga de trei ori pentru cei raposati. O data se roaga la proscomidie, a doua oara - dupa citirea Evangheliei, anuntand noutatea prea fericita a mantuirii tuturor celor ce cred in Iisus Hristos si iertarea generala a pacatelor prin mijlocirea Mantuitorului. Atunci diaconul sau preotul intoneaza indoita rugaciune cu ecfonis in a doua ectenie in care Biserica se roaga pentru cei raposati in acesti termeni: "Pentru Patriarhii ortodocsi, pentru evlaviosii imparati si evlavioasele imparatase, Domnului sa ne rugam", pentru a marturisi unitatea si comuniunea intregii Biserici. Aceasta ectenie se face in rugaciunea cu ecfonis in timpul Liturghiei, in timp ce la alte servicii divine nu se pomenesc la ectenii decat ctitorii templului pe care Biserica ii numeste cu adevarat fericiti si in adevar demni de o vesnica pomenire, pe toti cei raposati - atat pe cei ingropati in aceste locuri precum si pe toti raposatii ortodocsi in general. Dupa indoita rugaciune cu ecfonis, vine rugaciunea cu ecfonis special pentru raposati. In sfarsit, a treia oara, dupa binecuvantarea Sfantelor Taine, Biserica se roaga inca o data pentru cei raposati. La serviciile de seara si de dimineata (la Vecernie si la Utrenie), Biserica se roaga deopotriwa pentru raposati, aceasta rugaciune exprimand unirea, legatura, raportul si comuniunea cu ei.

Rugaciunea comuna se face la biserica, rugaciunea particulara se face la domiciliu; de aceea, rugaciunile pentru morti pot fi rugaciuni comune sau rugaciuni particulare, si trebuie sa ne rugam pentru raposati totdeauna si pretutindena. Repausatii pacatosi care erau in iad si care, prin rugaciunile Bisericii si ale rudelor care erau in

viata, au capatat iertarea pacatelor lor, s-au aratat celor vii pentru a marturisi despre schimbarea starii lor dincolo de mormant si pentru a lua parte la primirea lor in numarul prea fericitilor.

In Biserica crestina, fiecare zi este consacrata memoriei unuia sau mai multor sfinti. In afara de aceasta, fiecare zi a saptamanii este hotarata unei praznuiri speciale, astfel incat sambata este consacrata memoriei tuturor sfintilor si a raposatilor. Rugandu-se in fiecare zi, pentru raposati, la toate serviciile divine, Biserica cere ca membrii sai sa se roage pe cat posibil mai des si cu mai multa putere pentru rudele lor adormite; insa aceste rugaciuni trebuie a fi cu deosebire savarsite sambata, care este o zi speciala, o zi dedicata tuturor sfintilor si raposatilor. Sambata - **Sabat** - este un cuvint din ebraica, care se talcuiește prin **repaus**. Biserica Ortodoxa consacra aceasta zi memoriei tuturor celor ce au parasit acest pamant pentru lumea de dincolo de mormant, memoriei raposatilor perfecti (sfinti) si raposatilor imperfecti, a caror soarta nu este desavarsit hotarata. Biserica cere pentru ei repausul vesnic, dupa aceasta viata de suferinta pe pamant.

In aceste zile toata Biserica, adica toti credinciosii, au un interes cu totul special asupra sortii raposatilor. Aceste zile se numesc sambetele parintilor si se impart in:

1. sambetele ecumenice generale;
2. zile de pomenire particulare sau locale.

Sunt cinci sambete ecumenice:

1. **sambata** inaintea Sexagesimei;
2. **sambata** Sfintei Treimi;
3. **cele trei sambete** din a doua, a treia si a patra saptamana Postului Mare, ce sunt instituite de Apostoli.

Slujba divina particulara este aceea ce se indeplineste de catre o singura persoana sau de catre o adunare la domiciliul sau, sau la biserica. Acest serviciu privat cuprinde rugaciunile diminetii si cele de seara, care contin rugaciuni pentru morti, rugaciunile inainte si dupa pranz, rugaciunea cu care incepe si se termina orice fapta buna. Rugaciunile particulare, savarsite cu ajutorul preotului, sunt: slujba mortilor (panachida), rugaciunile de multumire (**Te Deum**) si sfintirea apei (agheasma).

MILOSTENIA

Dupa rugaciune, al doilea mijloc de a interveni pentru raposati este milostenia pe care noi o facem in amintirea si in numele lor. A face milostenie este a ajuta cu bunuri pamantesti pe cei ce au nevoie de ele, pe saraci, adica pe fratii nostri. Milostenia este de mare ajutor pentru odihna raposatilor pacatosi. Tot ajutorul dat saracilor Iisus Hristos il ia asupra Lui: "**Pentru Mine ati facut**", zicea El; prin urmare, El nu va vrea sa ramana dator catre aceia de la care a primit binefaceri. Un pahar de apa rece, cei doi bani ai vaduvei - toate vor fi recompensate la timpul lor. Binefacerile facute de cei vii in amintirea raposatilor au aceiasi semnificatie ca si cand aceste fapte ar fi fost facute de raposatii insisi.

Invatatura Sfantului Ioan Gura de Aur arata toata importanta milosteniei: "Nimic nu e mai puternic pentru a sterge pacatele decat milostenia; castitatea si postul nu fac bine decat celui ce le practica si aceste doua virtuti nu ajuta decat la propria sa mantuire. In timp ce milostenia se raspandeste asupra tuturor si imbratiseaza pe toti membrii trupului lui Hristos.". Astfel, in explicatia sa la Evanghelia Sfantului Toma, Ioan Gura de Aur zicea: "Voiesti sa cinstesti pe raposatul tau? Cinsteste-l prin milostenie si prin fapte de milostenie, caci numai milostenia scapa sufletele din chinurile vesnice.". Vorbind de plansul nestapanit si de inmormantarile pompoase ca de lucruri total nefolositoare raposatilor (ca si viilor, de altfel), el zice: "Milostenia, facuta in numele raposatului, este un mare ajutor pentru mantuirea sa. Ingropaciunile bogate arata nu iubirea pentru cel mort, ci vanitatea. De voiesti sa-l plangem cu adevarat pe raposat, iti voi arata un alt fel de soi de inmormantare si te voi invata sa-l imbraci cu haine ce se vor scula impreuna cu el in ziua Judecatii si-l vor slavi; aceste haine sunt milosteniile ce vor invia odata cu el. Milostenia este o pecete cu care el e pecetluit si cu care va face sa straluceasca hainele sale, cand va auzi cuvintele: "Flamand am fost si Mi-ati dat sa mananc.". Acestea sunt lucrurile care il vor face slavit, care il vor face luminos, care indeparteaza primejdia. Sa ingropam mortii intr-un chip folositor lor si noua, intru slava lui Dumnezeu; sa facem milostenie intru numele lor; sa le dam bune

merinde pentru drum."

Numarul mantuitorilor si al osanditorilor este format din bogati si saraci, invatati si nestiutori de carte, domni si slujitori. Credinta mantuieste si necredinta pierde pentru totdeauna. Cel ce crede obtine iertarea pacatelor sale pe pamant si dincolo de mormant prin mijlocirea Bisericii si a rudelor; celui ce nu crede nu i se va ierta, dupa cuvintele lui Iisus Hristos, nici in lumea aceasta si nici in cealalta. Noi trebuie sa intelegem prin aceasta nu credinta pe care o au chiar si demonii, ci credinta care se manifesta prin faptele de indurare catre Dumnezeu si catre oameni.

Astfel, cuvintele: "**Dumnezeu va da fiecaruia dupa faptele sale.**", "**Ceea ce omul va fi semanat, va secera.**", si alte cuvinte de acest fel, se refera la A Doua Venire a lui Hristos, cand va veni sa judece viii si mortii, caci atunci nici un ajutor nu va mai fi posibil si nici o rugaciune nu va mai fi primita, Cand grozava zi a Judecatii cea de pe urma va sosi, timpul ce era dat omului pentru a lucra la mantuirea sa si la cea a aproapelui va fi consumat. Sfantul Ioan Damaschinul, legand expresiile de acest fel cu sfarsitul lumii, zice ca: "Aceste cuvinte se vor indeplini in adevar pentru sufletele nepasatoare de mantuirea lor. Unde se vor gasi atunci saracii? Unde se va cauta un preot? Nu mai e loc nici pentru rugaciune, nici pentru milostivire. Asadar, pana cand va sosi acea ora, sa ne ajutam unii pe altii si sa aducem jertfa de milostenie Domnului Celui indurat si milostiv."